

Rządowa Rada Ludnościowa

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO JAKO WYZWANIE
DLA POLITYKI SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ

Kondycja rodzin w województwie lubuskim

Joanna Frątczak-Müller

Instytut Socjologii
Uniwersytet Zielonogórski

Gorzów Wielkopolski, 19 maja 2017 r.

1. Aspekt rozwojowy rodziny
2. Aspekt strukturalny
3. Aspekt funkcjonalny
4. Aspekt kulturowy
5. Otoczenie rodziny

Pomiar kondycji rodziny

1. SŁABE ZAAWANSOWANIE PROCESÓW DEINSTYTUCJONALIZACJI RODZINY W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM.
2. UPOWSZECHNIENIE NOWYCH WZORCÓW ŻYCIA MAŁŻEŃSKIEGO JAKO SKUTEK TRADYCYJNYCH WYBORÓW.
3. PRZEMIANY MENTALNOŚCI CZYNNIKIEM ZMIAN W WYPEŁNIANIU ZADAŃ RODZINY.

Trzy tezy

Mażeństwa i rozwody na 1000 ludności

Nazwa	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mażeństwa na 1000 ludności						
POLSKA	5,9	5,4	5,3	4,7	4,9	4,9
LUBUSKIE	5,8	5,1	5,3	4,6	4,8	4,9
Rozwody na 1000 ludności						
POLSKA	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8
LUBUSKIE	1,9	2,1	2,0	1,9	2,1	2,0

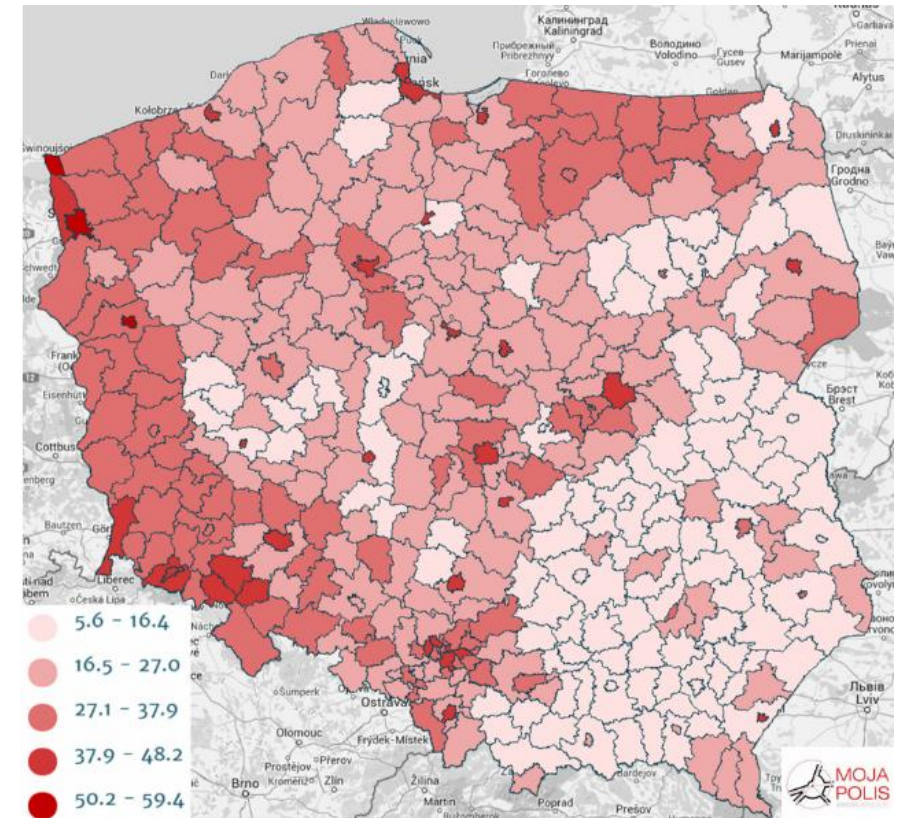
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/>

Gospodarstwa domowe w woj. lubuskim wg spisów powszechnych

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe					Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym		
	1988	2002	2011			1988	2002	2011
	w tysiącach		1988= 100	w tysiącach		1988= 100		
Ogółem	304,7	345,7	113,5	364,8	119,7	3,15	2,88	2,79
Miasta	203,2	235,9	116,1	250,0	123	2,99	2,72	2,58
Wsie	101,5	109,8	108,3	114,8	113,1	3,47	3,23	3,24

Źródło: <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/>

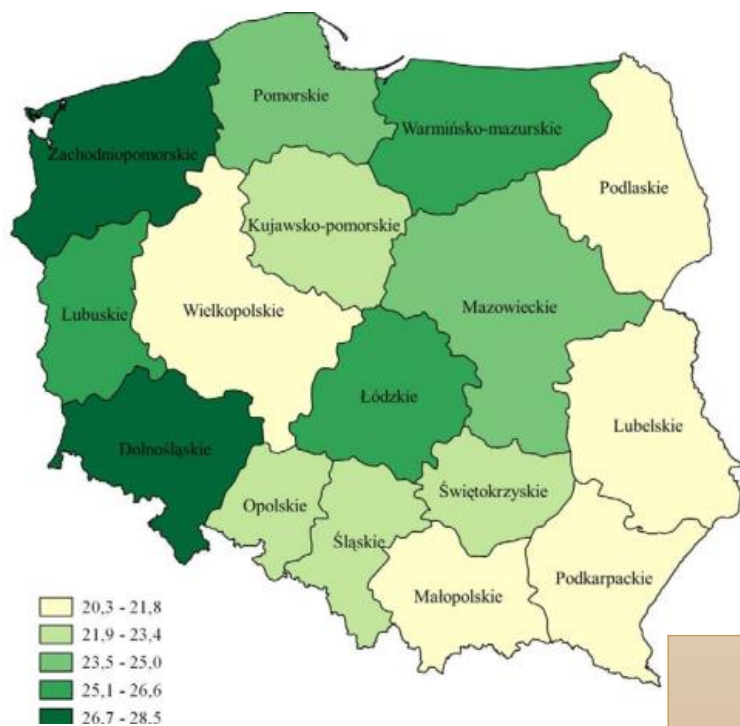
Odsetek rozwodów w stosunku do liczby zawartych małżeństw w latach 1999-2013

Źródło: mojapolis.pl na podstawie BDL

Deinstytucjonalizacja form życia rodzinnego

Rodziny niepełne z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu w % ogółu rodzin z dziećmi na utrzymaniu w roku 2011

Przeciętna liczba dzieci pozostających na utrzymaniu w rodzinie w roku 2011

Województwo	Liczba dzieci
DOLNOŚLĄSKIE	1,53
LUBUSKIE	1,58
ZACHODNIOPOMORSKIE	1,56
MAŁOPOLSKIE	1,72
PODKARPACKIE	1,75
PODLASKIE	1,71

Źródło: <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/>

Gospodarstwa domowe wg składu rodzinnego w roku 2011

Wyszczególnienie	Gospodarstwa (w tys.)	Skład gospodarstw domowych (%)					
		jednorodzinne	dwurodzinne	trzy i więcej rodzinne	nierodzinne		
					razem	jednosobowe	wielosobowe
POLSKA	9376,3	65,5	6,8	0,6	27,1	24,0	3,1
LUBUSKIE	364,9	75,8	12,2	1,5	10,6	8,1	2,5

Źródło: <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/>

Deinstytucjonalizacja form życia rodzinnego

Rodziny w gospodarstwach domowych w województwie lubuskim

Typ rodziny	rok 2002		rok 2011	
	W tysiącach	W odsetkach	W tysiącach	W odsetkach
Ogółem	279,2	100	247	100
Małżeństwa bez dzieci	58,1	20,8	59	23,9
Małżeństwa z dziećmi	152,7	54,7	121	49,1
Partnerzy bez dzieci	3,5	1,3	5,4	2,2
Partnerzy z dziećmi	6	2,1	8,5	3,4
Samotne matki	52,6	18,8	45,3	20,3
Samotni ojcowie	6,3	2,3	7,4	3,0

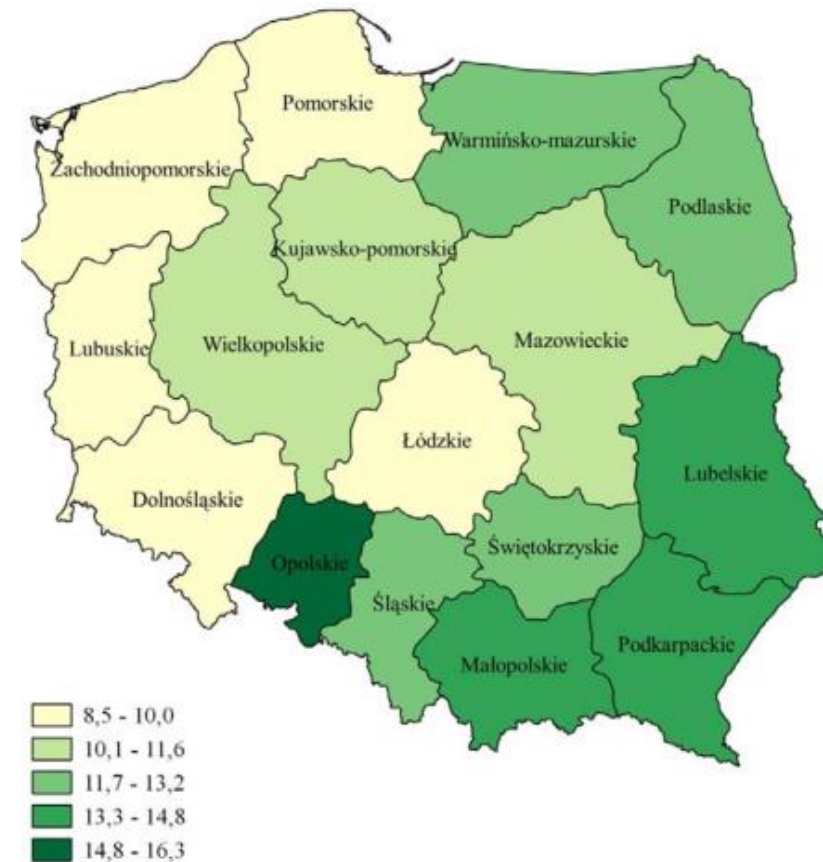
Źródło: <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/>

Płodność nastolatek w latach 2005-2015 (urodzenia na 1000 kobiet w wieku 15-19 lat)

Województwo	2005			2015		
	Ogółem	Miasto	Wieś	Ogółem	Miasto	Wieś
Dolnośląskie	15,1	13,7	17,9	14,5	14,2	14,9
Lubuskie	17,7	15,9	20,5	16,5	14,2	20,1
Zachodniopomorskie	19,4	16,4	25	17,3	14,7	21,9
Małopolskie	10,5	10,8	10,2	8,8	8,6	9
Podkarpackie	11,1	10,3	11,6	8,2	7	8,8
Świętokrzyskie	11,2	9,7	12,3	9,5	9,8	9,3

Źródło: *Demografia i Gerontologia Społeczna – Biuletyn Informacyjny*, 2016, nr 6.

Rodziny z 3 i więcej dzieci do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu w % ogółu rodzin z dziećmi na utrzymaniu

Źródło: <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/>

Nowe formy życia małżeńsko-rodzinnego skutkiem tradycyjnych wyborów

Mediana wieku zawierania małżeństw pierwszych w Polsce w latach 2000 - 2013

Płeć	Wiek zawierania małżeństw pierwszych (w latach)	
	2000	2013
kobiety	22	26
mężczyźni	25	28

Źródło: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/malzenstwa-i-dzietnosc-w-polsce,23,1.html>

Mediana wieku rodzenia pierwszego dziecka w Polsce w latach 2000 - 2013

Płeć	Wiek rodzenia pierwszego dziecka	
	2000	2013
kobiety	24	27

Źródło: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/malzenstwa-i-dzietnosc-w-polsce,23,1.html>

- W roku 2013 urodzenia pozamałżeńskie w Polsce wynosiły 20%.
- W województwie lubuskim w roku 2014 osiągnęły poziom 39,3%.

Uwarunkowania decyzji matrymonialnych

Źródło danych

Rok 2016: badanie potrzeb rewitalizacyjnych w gminach Strzelce Krajeńskie i Krosno Odrzańskie (40 wywiadów - dobór celowy)

Wyniki

- brak pracy
 - brak mieszkania
 - problemy finansowe
- 32 wywiady
- chęć kształcenia, posiadania lepszej pracy
 - realizacja kariery zawodowej
 - zaspokojenie potrzeb wyższych
- 7 wywiadów

...jeszcze nie mamy ślubu, ponieważ najzwyczajniej nas na niego nie stać. Nawet jeśli nam finansowo pomogą moi rodzice i jego mama, czego nie chcemy, to i tak musimy uzbierać sporą część pieniędzy. (...) Po pięciu latach życia „na kocią łapę” najwyższy czas na sformalizowanie związku. Niedawno zaczęłam lepszą pracę, narzeczony pracuje cały czas po godzinach, więc mam nadzieję, że uda nam się odłożyć jak najwięcej pieniędzy na nasz ślub. W planach mamy też oczywiście kredyt, ale zależy nam, żeby to była jak najmniejsza kwota (R16).

Jakość życia Lubuszan, 2008 r.

Nowe formy życia małżeńsko-rodzinnego skutkiem tradycyjnych wyborów

Oczekiwania wobec polityki rodzinnej w województwie lubuskim dotyczyły:

- łatwego i równego dostępu do instytucji ochrony zdrowia
- łatwego dostępu do placówek opiekuńczych i instytucji oświatowych (żłobki, przedszkola, świetlice szkolne)
- zagwarantowania w prawie pracy możliwości łączenia obowiązków rodzicielskich i pracowniczych
- długotrwałego wsparcia dla wszystkich rodzin posiadających dzieci np. w formie korzystnego systemu podatkowego
- gwarancji zatrudnienia i wzrostu wynagrodzeń
- większej dostępności mieszkań

Jakość życia Lubuszan, 2008 r.

Zmiany w definiowaniu ról płciowych

Wyszczególnienie	PGSS				LSS			
	1992		2010		2009		2014	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Pracująca zawodowo matka może zapewnić dziecku tyle samo ciepła co matka pozostająca bez pracy	709	43,2	896	71,2	410	71,3	427	71,4
Dla żony powinno ważniejsze być zapewnienie mężowi warunków sprzyjających sukcesom niż własne sukcesy	734	44,7	365	29,1	175	30,4	123	20,6
Jest ze szkodą dla małego dziecka, gdy jego matka pracuje zawodowo	1265	76,9	630	50,3	305	53	250	41,9
Jest znacznie lepiej dla rodziny gdy mężczyzna utrzymuje rodzinę a kobieta troszczy się o dom	1405	85,5	770	61,4	350	61	240	40,2

Źródło: Polski Generalny Sondaż Społeczny <http://www.iss.uw.edu.pl/pgss/> ; Lubuski Sondaż Społeczny

➤ zmiana modelu rodziny z „dziecko z rodzicami” (*the king child with parents*) na model „rodzice z dzieckiem” (*the king pair with a child*)

Przemiany mentalności vs zmiany w wypełnianiu zadań rodziny

- Zmniejszenie znaczenia małżeństwa jako formy współżycia na rzecz kohabitacji
- Przejście od modelu rodziny „dziecko z rodzicami” (*the king child with parents*) do modelu „rodzice z dzieckiem” (*the king pair with a child*)
- Przejście od homogenicznych typów rodzin i gospodarstw domowych do form różnorodnych

Dalsze kierunki zmian w życiu małżeńsko-rodzinnym

- Łagodzenie występowania silnego konfliktu pomiędzy płodnością i pracą zawodową kobiet
- Defamiliacja opieki nad osobami zależnymi
- Łagodzenie problemów ubóstwa (nowego i starego)
- Łagodzenie nierówności startu życiowego (dostęp do edukacji)
- Objęcie wsparciem wszystkich form i faz życia małżeńsko-rodzinnego

Wyzwania dla polityki społecznej